

врѣчи хрисовулитѣ за правдинитѣ на българската църква, е нареченъ патриархъ българскѣи земи отъ единъ неговъ ученикъ, пресвитеръ Йоанъ (А. Поповъ, Описание рукописей А. П. Хлудова. Москва 1872, стр. 393; М. Дриновъ, въ Псп. XXXI, 116).

Прѣзъ XII в. българската Охридска архиепископия си прикачила и титула „Първоюстинианска“ (*Ἀρχιεπισκοπὴ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Βουλγαρίας*). Съ това тя искала да се идентифицира съ основаната нѣкога отъ императоръ Юстиниана независима църква въ западния дѣлъ на Полуострова и така да запази правдинитѣ си отъ посегателствата на византийскитѣ василевси и патриарси (срв. Йор. Ивановъ, въ Списание на Бѣлг. Акад. I, 98—99).

По-късно, главно прѣзъ врѣме на турското робство, на архиепископията се прибавяло и наименованието — Охридска: *Ἀρχιεπισκοπὴ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχридῶν καὶ πάσης Βουλγαρίας*. Най-постоянната обаче титла е била „Българска“, „на всички България“. Съ това прозвище се е наричала архиепископията отъ основанието ѝ та до закриването ѝ прѣзъ 1767 г. Всѣка грамота, всѣки архиепископски подписъ, всѣки печатъ или моливдовулъ, излѣзли отъ Охридската архиепископия, сж носѣли типичния изразъ „на всички България“ (*πάσης Βουλγαρίας*). Ето за показъ три снимки отъ такива свидѣтельства:

1. — Моливдовулъ отъ архиепископъ Григория Охридски, XIV в. Пази се въ Народния музей въ Пловдивъ.¹⁾ По палеографскитѣ си особености и по съдържанието на титула на архиепископа²⁾ моливдовулътъ се отнася къмъ XIV в. Остава само нерѣшенъ въпросъ, на кого отъ двамата архиепископи сж име Григори прѣзъ XIV в. е принадлежалъ моливдовулътъ, дали на този, който е градилъ притвора на Св. София Охридска прѣзъ 1317 г., или на онзи, който се поменава по-късно, прѣзъ 1364, 1369, 1378 г. На лицето на мо-

¹⁾ Директорътъ на музея г. Дяковичъ, комуто дължимъ благодарностъ за придобивката на тая цѣнна старина, любезно ми услужи съ отпечатъкъ отъ моливдовула.

²⁾ Отъ стариненъ характеръ е особено буквата ѣ = в въ думата *Βουλγαρίας*. Въ титлата липсва думата *Ἀχридῶν*, която се явява редовно въ паметниците отъ турското робство. За титлата прѣзъ XIV в. срв. въ моята книга Български старини изъ Македония, стр. 212. Обнародванитѣ у Гелцера (*Der Patriarchat von Achrida*, 13, 15) надписи сж титлата сж погрѣшни; тѣ идатъ отъ чужди невѣщо прѣписъ.